

Uppdrag: att ge de allra fattigaste verktyg att förändra sitt liv

VFSN:s koordinator Erich Chavarría återger sina intryck av det gångna årets projektverksamhet.

Urania Gómez skyndar sig att göra tortillas och kaffe för att hinna ge frukost åt sin man som ska ut och arbeta på fältet för att så majs, en av de främsta basfödorna för fattiga bondefamiljer i Nicaragua. Sedan måste hon följa sina två små pojkar till skolan som ligger 3 kilometer längre bort. Urania gick upp fyra i morse, som alla morgnar, men varför har hon så bråttom idag? Anledningen är att hon ska vara på en kurs i

grönsaksodling i Somoto klockan nio. Somoto är huvudorten i regionen och ligger åtta kilometer från huset, och innan dess måste hon hinna klart med alla hushållssysslor. Utbildningen genomförs av Movimiento Comunal, en av de organisationer som VFSN stödjer genom småprojektsverksamheten. Uranias verklighet delas av majoriteten av de förmånstagare som deltar i dessa projekt.

Var och med vem samarbetar VFSN?

I år har VFSN stött och finansierat 15 småprojekt i 12 nicaraguanska kommuner. Dessa projekt gynnar direkt 542 fattiga familjer vilket representerar 3 794 personer i kommuner som Cusmapa, Somoto, Condega, San Lucas, Posoltega, Managua, Palacaguina, Ciudad Sandino, Mateare och Tipitapa. Generellt sett rör det sig om fattiga kommuner där förmånstagarna endast odlar för den egna konsumtionen eller där deras inkomst är mindre än två dollar om dagen. Det rör sig alltså om familjer som lever i extrem fattigdom. De nås via nicaraguanska organisationer såsom Movimiento Comunal Nicaragüense, Octupan, som på lokalt indianskt språk betyder "Platsen för stora vägar", Bondekooperativet ACCP, byorganisationen i Los Rincones, fackförbundet CST-JBE.

VFSN stödjer också ett projekt för att stärka den fackliga verksamheten i de skattefria zonerna där de flesta arbetare

är exploaterade ungdomar. För att få ut en lön på cirka 140 dollar i månaden måste de arbeta 14 timmar dagligen med undermåliga villkor. De anställda nicaraguanerna kränks till förmån för utländska konsortiers kapital. Dessa arbetare har stora svårigheter att organisera sig för att på så sätt kämpa för bättre villkor och högre lön. Genom att stödja ledarutbildningar för de fackliga ledarna hoppas VFSN medverka till en bättre organisation och kamp för deras arbetsrättsliga krav.

Förbättra förmånstagarnas organisering genom att konfrontera begränsningarna

En av de främsta ansträngningarna som görs i projekten är att organisera styrelser och kommittéer, i vilka deltagarna organiseras.

Genom organiseringen skapas en instans som ser till att slutföra de olika aktiviteterna inom projektet. Även om projektförslaget godkänns i Sverige diskuterar den nicara-

guanska organisationen det grundligt med förmånstagarna. Deras åsikter om projektutformningen är en förutsättning för att projektet ska bli lyckat och ett brett deltagande i byn ska kunna bli verklighet. En deltagare i Cusmapa berättar att hon inte var organiserad innan men att hon nu är delaktig i ett höns- och köksträdgårdsprojekt, vilket har lett till att hela hennes hem och tillvaro blivit mer ordnat.

Men organiseringen finns inte bara till för att förverkliga olika aktiviteter inom projektet, utan de flesta förmånstagare har andra uppdrag i sin by såsom att ansvara för städdagar och vägreparationer. Med organisationen i ryggen arbetar de för att trycka på myndigheter på kommunnivå för att hitta nya lösningar på olika problem såsom vatten, skolreparationer och bättre hälsovård. Genom att vara organiserad kan de även få stöd från andra organisationer och på detta sätt förbättra sina livsvillkor.

Min kunskap och din kunskap är mer kunskap

– Jag har bättre kunskap nu för att hjälpa andra kamrater i min by som inte deltar i projektet, säger Urania.

– Nu är jag inte längre rädd för att delta, säger Gloria Muñoz.

En annan viktig aspekt i projekten är den utbildningsdel som riktar sig till förmåns-tagarna. Det är avgörande för att projektet skall bli lyckat. Utbildningen är varierad både vad gäller pedagogik och innehåll. En del av utbildningen är tekniskt inriktad som till exempel hur man praktiskt avlar och föder upp fåglar eller grisar, hur man sköter en affärsrörelse och hur man gör kompostgödsel eller odlingsmetoder. Dessa teman är till för att förbereda förmåns-tagaren för att på så sätt kunna ta bättre tillvara på den praktiska verksamhet som är en annan del av projektet.

Dessutom finns en annan mer teoretisk utbildningsdel. Den delen handlar om aspekter i vardagen som kan vara svårt att identifiera själv, men som är viktig för den personliga utvecklingen som i sin tur är en förutsättning för att uttrycka sin åsikt och utöva sina medborgerliga rättigheter till försvar för de mänskliga rättigheterna.

Ett exempel på ett sådant tema är våld inom familjen som fortfarande är socialt accepterat och tämligen vanligt förekommande i Nicaragua. För att bryta den sociala acceptansen är det viktigt att skicka en signal, särskilt till kvinnorna,

att de har rättigheter som kränks av deras egna anhöriga.

Andra teman är samhälleligt deltagande för att öka deltagandet i byn och i samhället i stort. Det finns en rad möjligheter att påverka politiskt som fastställts i nicaraguansk lag, men för att livsvillkoren skall kunna förbättras måste dessa möjligheter utnyttjas.

En förändrad syn på genus och jämställdhet är en förutsättning för de två teman som nämns ovan. Det råder stor ojämlikhet

lära sig att delta i hushållssysslorna. Det är en förutsättning för att kvinnan ska kunna komma ut från hemmet. Inget av detta är idealism eller en utopi, utan små framsteg görs hela tiden inom de projekt som VFSN stödjer. Steg för steg där det också gäller att försvara de framsteg som gjorts.

Alla utbildningar är strukturerade så att en del av utbildningen bygger på praktisk erfarenhet för att på så sätt få in en ny struktur i vardagslivet. En pedagogik som enbart innebär att

Lökodling som VFSN stödjer genom sin småprojektverksamhet.

mellan män och kvinnor, något som måste förändras. Detta angrips på olika sätt genom att till exempel arbeta med kvinnors självkänsla och synliggöra könsrollernas ojämlikhet. Citatet från Gloria ovan är ett exempel på vad en ökad självkänsla kan ge för resultat vad gäller ökat deltagande och större självsäkerhet.

Ett annat sätt att praktiskt arbeta för jämställdhet är att som "hemläxa" låta hela familjen

man instrueras i hur man ska göra och där allt är teori är inte hållbar, utan den nya kunskapen måste praktiseras i familjen, i byn eller inom den nya verksamhet man nu deltar i.

Produktion för att förbättra näringsintaget

Av de femton projekt som nu pågår har elva av dem en projektdel som består i köksträdgårdsodling.

Köksträdgårdar möjliggör ett bättre näringsintag för förmånstagarna utan krav på marktillgångar.

Förutom att förbättra dieten innebär egenodling av bland annat gurka, rödbeta, kål och andra grönsaker att dessa inte behöver köpas, vilket också innebär mindre utgifter. Vid god produktion kan grönsaksodlingen till och med innebära en kompletterande inkomst då dessa kan säljas till grannar eller på marknaden. Den produktiva delen av projekten innebär alltså en direkt förbättring av levnadsstandard. Men tanken är inte att förmånstagarna ska få allting serverat utan snarare är syftet att få redskap att själva förbättra sin situation.

Köksträdgårdarna är ett sätt att lära sig producera långsiktigt eftersom man utnyttjar den mark som finns runt huset. På så sätt påverkas både närmiljön och familjen positivt på ett hållbart sätt.

I två pågående projekt utbildas deltagarna i hönsavel, vilket är ett annat sätt att förbättra näringsintaget och även bidra till en liten inkomst i form av äggförsäljning eller dylikt.

Grisuppfödning har varit en komponent i två nyss avslutade projekt vilket är ytterligare ett sätt att förbättra näringsintaget och hushållskassan.

Långsiktigheten i dessa projekt säkras genom att en förmånstagare ger en gris till en ny deltagare. I byn Naranjo y Los Angeles i kommunen Cusmapa startade man med tjugo grisar som delades ut till tjugo kvinnor. Efter tio månader kunde ytterligare tjugo kvinnor delta

eftersom grisarna fått kultingar som gavs vidare så antalet deltagare steg från tjugo kvinnor till fyrtio. Genom försäljning av kultingar eller kött kunde kvinnorna få in lite pengar.

Trädplantering – ett lokalt miljöarbete

Alla produktiva projekt har en miljöaspekt, främst trädplantering. Förmånstagarna organiserar sig för att skapa plantskolor för att driva upp trädplantor från frön insamlade i det vilda. Plantskolan blir något som man engagerar sig kollektivt i genom att tillsammans samla frön och sköta plantorna för att sen plantera ut plantorna vid vattendrag, skolor, hus och andra platser där de kan frodas. Hittills har man satt 15 000 plantor i tio byar i olika kommuner.

Små lån som ger stora möjligheter

Benjamin Benavides, förmånstagare i ett kreditprojekt, förklarar att mikrokrediterna är ett

kapital som ständigt är i rörelse. Återbetalningarna ger nytt kapital som kan komma gamla eller nya förmånstagare till del. I dagsläget finns sex projekt där en del består av en kreditfond. Dessa har möjliggjort utlåning av pengar till främst kvinnor som annars inte har möjlighet att låna pengar. Med dessa mikrolån investerar de i små näringsverksamheter såsom brödbakning, försäljning av basgrödor, kaffe, hantverk med mera.

I sex av projekten har man lånat ut 13 070 dollar för olika småinvesteringar och i flera projekt har man redan kunnat låna ut i två omgångar. Återbetalningen har varit hundraprocentig, vilket har inneburit att varje enskild låntagare har ansvarat för återbetalning och räntor.

Förmånstagarna har organiserat sig i grupper för att administrera kreditfonden gemensamt. Räntan är på 1 procent och gör att värdet av fonden bibehålls vilket är en förutsättning för att fonden inte skall minska i takt med att cordoban sjunker i värde. Det finns även en kommitté som är ansvarig för att granska ansökningar och godkänna lån. De praktiska utbildningarna har bidragit till att förmånstagarna har tillräckliga redskap för att administrera fonderna, till exempel har de utformat kreditpolicys för att få fonderna stabila. Lite i taget förändrar dessa projekt den svåra situation som knappa resurser och svårtillgängliga områden innebär för de människor som deltar.

Erich Chavarría U